

ԳՐԱԴՐՈՒՄ

«ԿԵԱՆՔԻՆ ԶՈՒԳԱՆԵՌ»

Հեղինակ՝ ՎԱՐԳՆԵՐՍ ԳԱՐԱԿՆՕՋՆԱՆ

Լուս Աճճէրս, 1981, էջ՝ 144:

Նախ՝ ճշգրտւմ մը: «Սիոն»-ի նախորդ թիւով մեր գրախօսած հրկին հեղինակին անունը, որուն տկնարկութիւնն ալ ըրինք, մոռցած էինք յիշել — ԱՆՈՒՇՆ: Տարօրինակ զուգահեռութեամբ մը, այս անգամ ալ գրախօսելու համար մեր ձեռնած գրքին հեղինակը նախ քան տանիքին պատկանող անուն մը կը կրէ:

144 էջերու վրայ սիւսուած, բայց 50 էջի մէջ սեղմուելիք (բազմաէջ հատորի մը հեղինակը ըլլալու արտաւժ փառասիրութիւնը առկայ է նաեւ Գարակէօղեանի մօտ) արեւելահայերէնով գրուած չ փածոյ կտորներու ամոյն փունջ մըն է մեզի պարզեցումը այս հատոր(իկ)ով: Ու մենք մեզի հարց կու տանք. — Ինչո՞ւ արեւելահայերէն, երբ հեղինակը(ուհին) Պոլսեցի է ծագումով: (Ի՞նչ մօքի առաջին պտուղները հոն է որ ինկած են տիպի): Կասկած ունինք թէ ան իր առօրեայ խօսակցութիւնը կ'ընէ այդ բարբառով:

Գարակէօղեանի քերթուածները չեն տպաւորեր, չեն յուզեր ընթերցողը, չեն խօսիր անոր սրտին, ինչ որ աւագ յատկանիշն է ամէն արուեստի գործի: Տեղ տեղ կան խօսքի ճարպիկ բայց սնամէջ դարձուածքներ, որոնք պատկեր չինել կը փորձեն բայց կը մնան կէս ճամբան, փարսախներով հեռու՝ սահմաններէն իրաւարուեստին: Անճաշակ է նաեւ տպագրութիւնը: Խորագիրները յաճախ կը թեւանեն էջերու վերնամասին, մինչ քերթուածները կը յայտնուին անոնց ստորաստին:

Ինչն է վերջապէս որ կը զատէ, օրինակ, քերթուածները թէքէեանի մը և Սէթեանի մը, Վարուժանի մը և Աճէմեանի մը, Սիւսանթոյի մը և Թէրզեանի մը, եթէ ոչ տպրուսին իրաւութիւնն ու խորութիւնը, զգացումին ջերմութիւնն ու անկեղծութիւնը առաջիններուն մօտ,

և ոճին ճապարկութիւնը, մտածումին ամուրթիւնն ու աղքատութիւնը, զգացումին տափակութիւնն ու հասարակայնութիւնը միաներուն մօտ:

Անորդար չըլլալու համար պէտք է խոստովանել թէ գրքին վերջին կտորն է միայն ար, ինչպէս կ'ըսեն, կը փորձէ բանի մը նմանիլ: Նշան է արդեօք թէ իր մօքի պտուղները սկսած են հասունանալ, ինչիւ թէ ըլլար այդպէս:

Կ'արտագրենք սողեր այդ քերթուածէն, տանելով առաջին մասէն. —

Խօսք կայ՝ բեւութ — խօսք՝ պակեւ

Խօսք՝ մոնոտոմպայս — խօսք՝ կոնոն

Խօսք կայ՝ չոր-ուղիղ — խօսք կայ՝

ղարձաղարձիկ

Խօսք կայ՝ եղակի — խօսք՝ շեղ-յղգնակի

Խօսք կայ՝ ուղղակի — խօսք կայ՝ երկ-

դիմի

Խօսք՝ շէր են կանգնում — խօսք՝ վրեճ

փակում

Խօսք կայ՝ ինքնաբոյս — խօսք՝ ամուլ

երկունգ (փոխան էի)

Խօսք կայ՝ արագել — խօսք՝ խելի

սականք

Խօսք կայ՝ ունուցիկ — խօսք՝ հոմեւս-

խոնոն

Եւ այսպէս խօսքեր անքիւ-անհամար

Փոյս-սնամեջ — ծանր ու բազմախոս

Եւ վերացական — Եւ նախասական

Սիրոյ ու խանդի — աստուածաբարձ:

Եւ (այլանդակ բառ):

Տողակգրի տառերուն գլխագրումը մերն է: Նկատեցիք անշուշտ, յանգերէն բացի ու մանաւանդ, կէտադրութեան ալ բացակայութիւնը: Ու ասիկա այսպէս՝ մնացեալ բոլոր կտորներուն ալ համար:

Անցնող քառորդ դարը բաւ՝ հաստատելու որ բանաստեղծելու ձիրքը, տեղի մաշած բառով մը՝ տաղանդը, բացակայ է Գարակէօղեանի մօտ: Ու երբ չկայ տաղանդը, կառուցուած բառաշէնքը կը մնայ խաբխուլ ու տկարահիմն, ենթակայ ճանկանգնելի գլորումախի: Վասնզի տաղանդը հիմնաքարն է ամէն արուեստի:

Գ. ԶԱՐՏԱՐ